

28.10.2022

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaostolle

Asia: Seurantalojen korjausavustukset

Seurantalojen korjausavustusmäärärahan korottaminen rakennuskustannusten nousun, kestävien energiaratkaisujen tarpeen ja hakemusten määrän kasvun vuoksi

VALTIONAVUSTUS SEURANTALOJEN KORJAAMISEEN

Seurantalojen korjauksiin on myönnetty valtionavustuksia vuodesta 1978 alkaen. Suomen Kotiseutuliitto on huolehtinut avustusten jakamisesta opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta vuodesta 2004 lähtien. Seurantalojen korjaamiseen liittyvää neuvontaa on annettu vuodesta 1985 lähtien.

Seurantalojen korjausavustusten jakamisen asiantuntijaelimenä toimii **Seurantaloasiain neuvottelukunta**. Neuvottelukunnassa ovat mukana mm. taloja omistavien yhteisöjen keskusjärjestöt, joita on yhteensä 12.

MÄÄRÄRAHAN SUURUUS JA TARVE

Määräraha seurantalojen korjausavustuksiin on varattu vuosittain valtion talousarviossa veikkausvoittovaroista. Vuoteen 2019 asti määrärahan suuruus oli 1 889 000 euroa. Tämän jälkeen määrärahaa on pienennetty. Määrärahaa on leikattu vuosina 2020 ja 2021. Leikkaukset ovat olleet yhteensä 192 000 €. Vuoden 2022 määrärahaan tehtiin 190 000 euron korotus, jolloin korjausavustusmääräraha palautui tänä vuonna kertaluonteisesti miltei aiemmalle tasolle.

Seurantaloilla on korjausvelkaa, mutta valtionavun turvin taloja on voitu tähän asti korjata ja pitää käyttökunnossa. Mikäli korjauksia ei tehdä ajoissa, korjaukset tulevat jatkossa huomattavasti kalliimmiksi. Avustusta haetaan vuosittain kolminkertainen määrä suhteessa määrärahaan.

Erityisperusteet määrärahan korottamistarpeelle:

Korjausrakentamisen rakennuskustannusindeksi on noussut kesästä 2021 kesään 2022 yli 10 %, joka on enemmän kuin uudisrakentamisen. Nousua pidetään nopeimpana ja jyrkimpänä 30 vuoteen. Materiaalikustannukset ovat nousseet eniten, puutavaran ja kattopellin osalta jopa kymmeniä prosentteja.

Erityisesti seurantaloilla korkea inflaatio vähentää ylläpitäjien korjauksiin keräämien varojen arvoa. Korjaussuunnitelmien kustannusarvioiden kokoluokka on noussut merkittävästi. Lisäksi materiaalien saatavuuden vaikeutuminen on viivästyttänyt korjauksia.

Korjaustarve on samaan aikaan vähintäänkin ennallaan. Kuvaavaa on, että vuoden 2023 avustushaussa hakijoiden määrä kasvoi merkittävästi lähivuosista. Hakemuksia jätettiin määräaikaan mennessä 253 kpl., mikä on suurin määrä viiteen vuoteen. Kasvua kahteen edellisvuoteen nähden on noin 20 %.

Lisäksi energiakriisi ja lämmityskustannusten nousu kiihdyttävät tarvetta uusia seurantalojen energiaratkaisuja. Seurantalojen lämmitysmuotojen muutokset ylläpitokulujen ja ilmastotavoitteiden kannalta kestäväan suuntaan ovat kalliita toteuttaa. Nykyinen määräraha mahdollistaa vain hyvin rajatusti esimerkiksi maalämpöhankkeiden rahoittamisen (1–2 hanketta per vuosi).

Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen vastasi 20.10.2022 hallitukselle osoitettuun kirjalliseen kysymykseen koskien seurantalojen korjausavustusta ja energiahintojen nousua (KKV 516/2022 vp). Honkonen toteaa vastauksessaan, ettei erillistä energia-avustusta ole valmistelussa yhteisöllisiä taloja varten. Samalla hän viittaa seurantalojen korjausavustuksien mahdollisuuksiin tukea seurantalojen energiaratkaisuihin: ”Suomen Kotiseutuliiton kautta myönnettävää seurantalojen korjausavustusta on mahdollista käyttää talojen energiatehokkuuden parantamiseen sekä lämmitysjärjestelmien muutoksiin. Korjausavustusta voidaan kohdentaa jatkossa tehostetusti näihin toimiin.”

Me Seurantaloasiain neuvottelukunnassa ja Suomen Kotiseutuliitossa pidämme myös tärkeänä tehostaa tahtia seurantalojen lämmitysjärjestelmien uusimisessa. Tarvitaan sekä nopeita toimenpiteitä että pitkän tähtäimen kestävyttä tukevia ratkaisuja.

Korjausavustusmäärärahan korottaminen onkin juuri nyt perusteltua sekä rakennuskustannusten nousun vuoksi että kestävien energiaratkaisujen mahdollistamiseksi.

VAIKUTTAVUUS

Seurantalojen korjausavustuksen tarkoituksena on edistää seurantalojen rakennus- ja kulttuuriperintöä kunnioittavaa korjaustapaa. Välillisesti korjaaminen ja kunnossapito tukee taloja **paikallisen toiminnan keskuksina** koko Suomessa.

Seurantalojen korjaamisella on seurantaraportin mukaan merkittävä **työllistävä vaikutus**. Alkuun avustusta käytettiin voittopuolisesti materiaalikuluihin, ja taloja korjattiin enemmän talkoovoimin. Nykyisin vaativat korjaustyöt tilataan useimmiten paikallisilta yrittäjiltä, jotka vuorostaan maksavat veroja. Siten korjausavustusmäärärahasta palautuu valtiolle yrittäjien veroina suurempi osa kuin ennen.

Seurantaraportissa yhdistyskyselyyn vastanneista valtaosa (88 %) piti valtion määrärahasta jaettavan seurantalojen korjausavustuksen merkitystä ratkaisevan tärkeänä talon säilymisen kannalta.

Pienikin valtion määrärahasta myönnetty avustus vähintään kaksinkertaistaa korjaamiseen sijoitettavat resurssit. Korjaamiseen sijoitetaan aina myös omaa rahoitusta. Avustus lisäksi kannustaa ja motivoi paikallisia yhteisöjä vapaaehtoistyöhön.

Tarkemmin seurantaraportin tuloksiin voi tutustua verkkojulkaisusta.

https://issuu.com/kotiseutuliitto/docs/seurantalojen_korjausavustukset

Avustusta myönnetään korjaustoimenpiteisiin, jotka sekä säilyttävät talojen ominaispiirteitä, parantavat toiminnallisuutta, että vastaavat kestäväan kehityksen toteutumiseen mm. **energiatehokkuuden** kautta.

SEURANTALOT

Seurantatilat ovat monimuotoinen ryhmä eri aikakausien rakennusperintöä edustavia taloja, joita aatteelliset yhdistykset ovat rakentaneet kokoontumistiloikseen. Nykyisin seurantaloksi luetaan myös kylätalot, joissa on kokoontumistilat. Rakennukset on talkoilla rakennettu ja yhteisön voimin ylläpidetty.

Noin puolet taloista sijaitsee paikkakunnilla, joilla ei ole muuta avoimeen kansalaistoimintaan sopivaa tilaa. Taloja käyttävät yhdistykset, yksityiset kansalaiset, kunnat sekä pienyrittäjät.

ESITYS

Esitämme, että vuosittain jaettavan seurantalojen korjausavustuksen määrärahaa nostetaan, ja että vuonna 2023 se on 2 500 000 €.

Suomen Kotiseutuliiton ja Seurantaloasiain neuvottelukunnan puolesta

Sampo Suihko
hallituksen puheenjohtaja
Suomen Kotiseutuliitto

Riitta Vanhatalo
toiminnanjohtaja, Seurantaloasiain neuvottelukunnan asiantuntijajäsen
Suomen Kotiseutuliitto

1.11.2022 alkaen toiminnanjohtaja Teppo Ylitalo
teppo.ylitalo@kotiseutuliitto.fi